

Nr B 87

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående en bro mellan Öland och fastlandet.

(4:e avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bertil Petersson* (I: B 131) och den andra inom andra kammaren av herr *Börjesson m. fl.* (II: B 176) har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga, att åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen uppdrages att skyndsammast låta utarbeta arbetsplan för en bro mellan Öland och fastlandet samt i övrigt vidtagna erforderliga åtgärder, så att ifrågasvarande broföretag snarast möjligt kan intagas i flerårsplan för byggande av storbroar.

Över motionerna, vilka äro likalydande med de vid innevarande års förra riksdag väckta motionerna I: 45 och II: 54, har efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning yttranden avgivits av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och länsstyrelsen i Kalmar län, varjämte Kalmar läns kommunikationsråd beretts tillfälle avgiva utlåtande i ärendet.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen erinrar inledningsvis om att under senare år vissa undersökningar och utredningar företagits i brofrågan. Sålunda framlade väg- och vattenbyggnadsstyrelsen år 1949 en teknisk utredning angående broförbindelsen med i huvudsak två alternativa sträckningar. Härutöver hade styrelsen i september 1957 redovisat en ekonomisk-geografisk utredning, som utarbetats med anlitande av särskild utredningsman. Sistnämnda utredning hade icke givit något definitivt utslag till förmån för en broförbindelse.

Styrelsen anför härefter följande.

Innan slutligt ställningstagande kan ske till brofrågan, torde emellertid ytterligare undersökningar behöva vidtagas. Sålunda är frågan om i vad mån ny företagsamhet kan tänkas bli lokaliserad till Öland efter tillkomsten av en bro mycket komplicerad. Förutom kommunikationsfrågan torde det även vara andra lokaliseringsfaktorer, som verkar i negativ riktning. Huruvida en bro skulle uppväga dessa negativa faktorer kan icke sägas utan närmare undersökningar. Styrelsen vill vidare framhålla, att en bro skulle förbinda den nära 14 mil långa ön med fastlandet i en enda punkt, och anknytningen skulle ske till en del av Sverige, som icke befinner sig i någon expansiv lokalise-

ringsperiod. Detta gör att undersökningar även skulle behöva utföras beträffande närings- och befolkningsutvecklingen i angränsande delar av fastlandet.

Såvitt styrelsen har sig bekant pågår för närvarande lokalt vissa utredningar, som avser att komplettera det befintliga utredningsmaterialet. Inom Kalmar stad bedrivs vidare undersökningar för att mera i detalj klargöra hur en eventuell bro påverkar planläggningen på fastlandet.

Under förutsättning att företaget skall prövas enligt den för vägbyggnadsärenden stadgade ordningen måste det intagas i flerårsplanen för byggande av storbroar. Detta har icke kunnat ske i nu gällande flerårsplan, som avser perioden 1958—1962. Ett ställningstagande kan därför nästa gång ske tidigast år 1960 då flerårsplanen skall revideras. Härvid måste bl. a. beaktas de betydande anläggningskostnaderna — dessa är enligt 1949 års utredning av storleksordningen 55 å 80 milj. kronor — samt den bristande medelstillgången.

Av det sagda torde framgå att styrelsen nu icke kan taga ställning till frågan om brons utförande.

I fråga om upprättande av arbetsplan för företaget vill styrelsen framhålla, att sådan kan färdigställas på ungefär 2 år från det principbeslut fattats om brons byggande. Enligt styrelsens uppfattning saknas därför anledning att redan nu igångsätta arbetet härmed.

Styrelsen avstyrker slutligen bifall till motionärernas förslag.

Länsstyrelsen i Kalmar län erinrar om att 1954 års Ö-utredning behandlat betydelsen av en bro mellan Öland och fastlandet i sitt den 30 juni 1956 överlämnade betänkande. Länsstyrelsen hade i sitt yttrande över betänkandet bl. a. framhållit följande:

»Goda kommunikationer framförallt mellan fastlandet och Öland är en primär förutsättning för en utveckling av öns näringsliv. Vid en diskussion om de öländska kommunikationsproblemen är det frågan om en bro mellan ön och fastlandet, som alltmer tränger i förgrunden. Länsstyrelsen hyser den bestämda uppfattningen att en lösning av brofrågan i positiv riktning förr eller senare måste ske om näringslivet på Öland icke skall stagnera. Ö-utredningen har klart ådagalagt de merkostnader beträffande transporterna, som genom färjtrafiken belasta det öländska näringslivet. Hur väl färjtrafiken än skötes och hur stor dess kapacitet än må vara, kan det likväl icke ersätta en broförbindelse. Det tillkommer icke länsstyrelsen att bedöma brons angelägenhetsgrad ur rikssynpunkt. För de 25 000 människor, som äro bosatta på Öland och där skola finna sin utkomst, är dock tillkomsten av en bro en angelägenhet av första ordningen. Länsstyrelsen vill därför livligt förorda att den inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen pågående utredningen angående bron skyndsamt slutföres, så att före uppgörandet av förslag till flerårsplanen för byggande av större broar under åren 1960—1964 slutlig ställning kan tagas till denna brofråga.»

De motiv för en broförbindelse mellan Öland och fastlandet som dels länsstyrelsen i sitt sålunda relaterade yttrande framfört och dels Ö-utredningen redovisat vore fortfarande gällande. Fordonstrafiken över Kalmarsund hade

vidare sedan år 1950 i det närmaste tredubblats, trots att trafikutvecklingen hämmats på grund av nackdelarna med en färjförbindelse.

Länsstyrelsen förklarar sig slutligen instämma i vad Kalmar läns kommunikationsråd i sitt yttrande anfört och vilja för sin del tillstyrka motionerna.

Kalmar läns kommunikationsråd framhåller att det givetvis är svårt att med tillgängligt material strängt vetenskapligt bevisa, att näringslivets svaga utveckling på Öland är en följd av landskapets dåliga kommunikationer. Det finnes emellertid starka skäl att tro, att så vore förhållandet, och i varje fall torde man vara berättigad att säga, att de dåliga kommunikationerna vore en huvudorsak till näringslivets svaghet och att tillkomsten av en bro skulle bidra avsevärt till ett stärkande av detsamma. Oavsett detta ville rådet emellertid till stöd för den snara tillkomsten av en bro åberopa följande.

Genom tidigare verkställda utredningar har visats, att antalet med färjor överskeppade bilar mellan Öland och fastlandet står i proportion till bilbeståndets ökning i hela landet. Rent principiellt bör alltså vid en kontinuerlig ökning av bilbeståndet i landet så småningom den situationen inträffa, att det kan bli billigare ur samhällsekonomisk synpunkt att använda bro i stället för färja för transport av bilar mellan Öland och fastlandet. På uppdrag av kommunikationsrådet har Institutionen för kommunikationsteknik vid Tekniska Högskolan verkställt en snabbutredning med utgångspunkt från denna problemställning. På grund av den knappa tiden har utredningen icke kunnat göras så fullständig som måhända hade varit önskvärt. Utredningen bygger dock på personbilstrafiken, vilket i detta sammanhang torde vara det väsentligaste. Av utredningen framgår, att under de i utredningen angivna förutsättningarna en färjförbindelse blir dyrare än både en 2- och en 4-filig bro under en kommande 20-årsperiod. Tidigare utförda undersökningar ger dessutom stöd för uttalandet, att om den av Institutionen företagna utredningen jämväl beaktat lastbilstrafiken, skulle ytterligare belägg för den sålunda dragna slutsatsen erhållas. Vidare framgår av utredningen, att trafikutvecklingen mellan Öland och fastlandet kommer att år från år hämmas, om färjförbindelsen bibehålles. Detta kommer givetvis i första hand att gå ut över den på Öland bofasta befolkningen och verka försvarande på näringslivets utveckling inom landskapet. Tillkomsten av en bro skulle å andra sidan komma att medföra språngartad ökning av trafikmängden, vilket gör, att den genomsnittliga kostnaden för en personbilsresa sjunker kraftigt. Vid jämförelse med kostnader för färjtransport blir då den genomsnittliga personbilskostnaden inom en snar framtid lägre för resa på bro över Kalmar-sund.

Under åberopande av det anförda tillstyrker kommunikationsrådet för sin del bifall till den i motionerna gjorda hemställan.

Utskottet. I sitt vid 1956 års riksdag avgivna utlåtande (nr 134) över väckta motioner angående skyndsam prövning av frågan om en broförbindelse mellan Öland och fastlandet erinrade statsutskottet om att 1939 års riksdag i anledning av då väckta motioner i ämnet hemställt att frågan skulle förutsättningslöst utredas. Ett till följd härav av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen 1949 framlagt förslag vore alltjämt föremål för överarbetning av vissa

tekniska frågor. Dessutom påginge — med anlitan­de av särskild expert — vissa utredningar i syfte att ur näringsgeografiska och befolkningsstatistiska synpunkter belysa behovet av en dylik förbindelse. Med hänsyn bl. a. härtill ansåg utskottet någon särskild framställning i ämnet från riksdagens sida för det dåvarande icke påkallad.

Sistnämnda utredning har numera färdigstälts men ger enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen icke något definitivt utslag till förmån för en broförbindelse. Ytterligare undersökningar — omfattande jämväl närings- och befolkningsutvecklingen i angränsande delar av fastlandet vore vidare erford­derliga, varjämte vissa lokala utredningar påginge — avsedda att komplettera tidigare framlagt utredningsmaterial. Inom Kalmar stad bedreves också undersökningar i syfte att mera i detalj klargöra hur en eventuell bro påverkade planläggningen på fastlandet. Styrelsen har på anförda skäl slutligen förklar­at sig icke nu kunna taga ställning till frågan om bron­ns utförande.

Länsstyrelsen i Kalmar län samt länets kommunikationsråd däremot har i likhet med motionärerna ansett starka skäl tala för tillkomsten av bron och har under hänvisning härtill samt till innehållet i en på kommunikationsrådets uppdrag vid tekniska högskolan i Stockholm verkställd utredning till­styrkt bifall till motionerna.

Frågan om Ölands förbindelser med fastlandet har även upptagits av 1954 års Ö-utredning i dess den 30 juni 1956 avgivna betänkande angående Öland. I likhet med vad utredningen därvid framhållit finner även utskottet till­komsten av den föreslagna broförbindelsen i och för sig vara av stor betydelse för stärkandet av det öländska näringslivets konkurrenskraft samt möj­ligheterna att utbygga detsamma. Att för såväl befolkningen i berörda byg­der som för det stora antalet turister, främst sommartid, vissa olägenheter är förenade med de nuvarande sjöförbindelserna torde ej heller kunna bestri­das och har också av utskottet kunnat konstateras vid besök i Kalmar och på Öland för närmare studium av här ifrågavarande kommunikationsförhål­landen. Även om sålunda skäl kan anföras till förmån för en broförbindelse måste dock samtidigt beaktas de höga anläggningskostnaderna — av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen beräknade till 55 å 80 milj. kronor enligt 1949 års utredning — samt de stora och angelägna investeringsbehov som totalt sett föreligger med avseende å såväl väg- och gatubyggnader som andra sam­hällsinvesteringar. För möjliggörande av en närmare bedömning av brofrå­gan måste emellertid först och främst utredningsarbetet slutföras och mate­rialet i sin helhet prövas. Sedan så skett torde frågan få upptagas i den för­provning av vägärenden fastställda ordningen, vilket synes kunna ske tidi­gast i samband med den revision av gällande flerårsplaner för väg- och bro­byggnader som författningsenligt skall ske 1960 och avse perioden 1961— 1965. Att dessförinnan från riksdagens sida begära utarbetandet av en ar­betsplan för företaget eller vidtagande av andra särskilda åtgärder synes med hänsyn till vad av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen härom anförts icke vara av behovet påkallat.

Utskottet, som sålunda icke funnit sig kunna biträda motionärernas yrkanden, hemställer följaktligen,
att motionerna I: B 131 och II: B 176 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 november 1958

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 86.

Reservation

av herrar *Bertil Petersson* och *Nils Theodor Larsson*, vilka ansett den i motionerna föreslagna arbetsplanen böra snarast upprättas samt att utskottet därför bort tillstyrka bifall till motionerna och alltså hemställa,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: B 131 och II: B 176, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att det uppdrages åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att skyndsammast låta utarbета arbetsplan för en bro mellan Öland och fastlandet samt i övrigt vidtaga erforderliga åtgärder, så att ifrågavarande broföretag snarast möjligt kan intagas i flerårsplan för byggande av storbroar.